

*Draaihalsbiotoop op de Veluwe, 7 september 2023 (Tom Heijnen).
Het paar broedde in een oud Grote Bonte Spechtnest in de dode,
toploze berk.*

Draaihalzen zijn gek op vreemde voorwerpen

Tom Heijnen, Pieter Wouters & Jan Kolsters

Tijdens het spoelen van de nesten van Draaihalzen op de Veluwe werden stukjes glas en steentjes gevonden. Is dat bijzonder of komt het vaker voor?

Stichting Bargerveen onderzoekt samen met andere organisaties de wisselwerking tussen beheermaatregelen, mieren en bodemkwaliteit van de heide. Zo wordt onderzoek gedaan naar hoe de dieetkeuze van Draaihalzen (die vrijwel uitsluitend mieren eten) samenhangt met het aanbod van mieren in het foerageergebied rond het nest. Op [NatureToday](#) is meer te lezen over dit onderzoek.

Een van de manieren om achter de voedselkeuze van Draaihalzen te komen is het spoelen van nesten. Daar hebben we ervaring mee, opgedaan bij voedselonderzoek bij Groene Spechten (zie dit [filmpje](#) op ons YouTube-kanaal) en Hoppen (zie dit [filmpje](#)). Stichting Bargerveen vroeg ons om hulp en uiteraard gingen we deze uitdaging niet uit de weg ☺.

En zo togen we op 6 september 2023 naar de Veluwe in de omgeving van Apeldoorn. Marijn Nijssen van Stichting Bargerveen leidde ons door het gebied aan de hand van een kaart met nestlocaties van Draaihalzen van het afgelopen broedseizoen. We spoelden meerdere nesten en vingen al het uitgespoelde materiaal op in een zeef (zie dit [filmpje](#)).

Tot onze verbazing troffen we in twee nesten stukjes autoglas aan. Niet zomaar een enkel stukje, maar best wel veel. Waarom was dat? En waar hadden ze het glas vandaan?

Stukjes autoglas in uitgespoeld nestmateriaal in een Draaihalsnest op de Veluwe, 6 september 2023 (TH)

Op 20 september spoelden we nog eens twee nesten op de Veluwe en in één

daarvan zaten flink wat steentjes. Dat kan toch geen toeval zijn. Is hier meer over bekend?

Steentjes in uitgespoeld nestmateriaal in een Draaihalsnest op de Veluwe, 20 september 2023 (PW)

Het verschijnsel blijkt al bijna een eeuw geleden beschreven te zijn. Eykman schreef namelijk in 1937: *“De stukjes glas, porcelein of schelp, of de kleine steentjes, die in de nestholte worden aangetroffen, zijn door de oude vogels, waarschijnlijk ter bevordering van de spijsvertering, aan de jongen verstrekt en worden door deze, hetzij langs het darmkanaal, hetzij door de bek, later weer uitgeworpen”.*

Klaver (1964) bestudeerde in 1963 een Draaihalzenpaar dat op de Veluwe in een

nestkast broedde. In de periode 26 juni t/m 23 juli maakte hij het nest regelmatig schoon (de nestjongen waren nog aanwezig) en zo verzamelde hij 157 stukjes bot van gemiddeld 12 mm lengte en 11 steentjes van gemiddeld bijna 6mm lengte. In 13 faeces (poepjes) trof hij 7 stukjes been van gemiddeld 4 mm lengte, 12 steentjes van 2 mm en vele zandkorrels aan. Hij schrijft vervolgens: *“Het is dus zeer waarschijnlijk dat dit “voedsel”, althans de beentjes, dient als Calcium- en Fosfaatbron voor de opbouw van het beenderstel der jongen. De steentjes dienen vermoedelijk als hulpmiddel bij de maagperistaltiek om het voedsel fijn te malen”*. Onder de stukjes bot waren talrijke scherpe stukjes maar die waren volgens Klaver geen probleem voor de jongen: *“De jongen braakten deze te grote stukken uit”*.

In Finland bestudeerde Terhivo in de tweede helft van de jaren '70 121 Draaihalsnesten. In 91% van deze nesten trof hij vreemde voorwerpen aan: steentjes (2-10 mm diameter), stukjes glas, porcelein, metaal, stopverf, verf, plastic, stukjes eischal, stukjes bot, hele en gebroken schelpen en slakkenhuizen. Het waren gemiddeld 37 items per nest maar sommige paren verzamelden er meer dan 200. Van 64

Het nest werd eerst met een camera geïnspecteerd (TH)

onderzochte dode nestjongen bleek 11% gestorven te zijn door het eten van vreemde voorwerpen.

Terhivo voerde experimenten uit met testvoorwerpen. Daaruit bleek dat die voorwerpen vooral aan het einde van de nestjongentijd naar het nest werden gebracht. De ouders zijn dan het drukst bezig met het voeden van de jongen. Hij schrijft hierover: *“De prikkels van vreemde voorwerpen, samen met de innerlijke motivatie, of drang, van de oudervogel om voedsel voor zijn jongen te maken, maken de oppikkende reactie los. Sommige van de testobjecten veroorzaakten ook*

oppikactiviteit bij ouders in het nest, maar in deze situatie werden de objecten uit het nest gegooid of gedragen. De neiging om vreemde voorwerpen mee te nemen naar het nest moet niet worden beschouwd als aanpassingsgedrag dat het dieet van de nestvogels aanvult, maar als het gevolg van een fout of vergissing bij het losmaken van het oppikpatroon bij de oudervogel”.

Een hele mond vol, maar er staat met zoveel woorden dat het oppikken en naar het nest meenemen van vreemde voorwerpen een vergissing is van de oudervogels en zeker niet bedoeld is als aanvulling op het dieet van de jongen. Dit is een hele andere verklaring dan die van Eykman en Klaver! ■

Literatuur

- Eykman, C. et al. 1937. De Nederlandsche vogels, deel 1. Wageningsche Boek- en Handelsdrukkerij.
- Klaver, A. 1964. Waarnemingen over de biologie van de Draaihals (*Jynx torquilla* L.). *Limosa* 37: 221-231.
- [Terhivo, J. 1983](#). Why does the Wryneck *Jynx torquilla* bring strange items to the nest? *Ornis Fennica* 60: 51-57.